זונטאג דעם 30-טען א. ח. גראנדיעזער באל־מאן־קאנצערט אין ראדאם.

„Radomer-Kielcer Leben" 46 (336) „Należytość pocztową uiszczono ryczałtem" VII-טער יאהרגאנג פרייז 25 גראשען

היינט א זייט.

Radom, dnia 28 Listopada 1930 r.

ראדאם, פרייטאג ח' כסלו תרצ"א

Redakcja i Administracja
Radom, Szwarlikowska 20.

Oddział w Kielcach.

אנאנסען - פרייז:
אין מילימעטער שורה: פארן טעקסט 40 גר.
" " " אין " 60
" " " נאכ'ן " 25
די זייטע און לעצטע זייט אינהאלטען
8 שפאלטען
אין טעקסט 4

ראדאמער-קעלצער לעבען

הרינו משתתפים בצערו העמוק של הרב דקהלתנו
הרב יחיאל הלוי קעסטענבערג שליט"א
במות עליו **אשתו** הרבנית
בדמי עלומיה ולאנחות עזבה את ילדיה
ישלם ה' נחומים לו ולאבליו ולא יוסיף לדאבה עוד, ובעבודתו הפוריה לטובת עירנו ימצא נחומים.

שלטון הקהלה העברית ברדום.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס דעם חשוב'ען רב
יחיאל קעסטענבערג שליט"א
צוליב דער גרויסער אבידה, וואס האט איהם געטראפען
דורכ'ן פריהצייטיגען טויט
פון זיין יונג-פערשטארבענער פרוי
חיה נ"ע
קאנצעלאריע-פערסאנאל פון יוד. קהלה-פערוו. אין ראדאם

הנני מביע את רגשי השתתפותי בצער הכבד
של ש"ב הרב יחיאל הלוי קעסטענבערג
במות עליו
אשתו הרבנית **חיה נ. ע.**
המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
ירחמיאל נ...

אונזער טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
דעם געעהרטען רב פון אונזער שטאדט מוה"ר
יחיאל קעסטענבערג שליט"א
צוליעב'ן טויט פון זיין פרוי
חיה נ. ע.
המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

אידישער בעקער-מייסטער-פעראיין
אין ראדאם.

הננו משתתפים בצערם הכבד של הרב דקהלתנו
יחיאל הלוי קעסטענבערג שליט"א ומשפחתו
במות עליהם אשתו ואמם הרבנית
חיה נ. ע.
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
רדום. מרדכי הירשזאהן ורעיתו.

Czcigodnemu Wice-Prezesowi Kuratorjum Szkoły Dokszt. Zaw.
Gm. Wyzn. Żyd.
PANU RABINOWI Chilowi Kestenbergowi
wyraża szczere współczucie z powodu przedwczesnej śmierci
MAŁŻONKI Jego.
Kierownictwo i Personel Szk. Dokszt. Zaw.
Gm. Wyzn. Żyd. w Radomiu.

משתתפים אנו בצערו של הרה"ג אב"ד בעירנו
למות עליו אשתו הרבנית הצנועה המפורסמת מרת
חי' קעסטענבערג נ"ע
בעבודתו הפוריה לטובת התלמוד-תורה ימצא נוחם.
המקום ינחם אותו ואת בניו בתושאצוי" ולא יוסיפו לדאבה עוד.

ועד הת"ת הכללית בראדום

גם אני בין המנחמים מנהל הת"ת הכללית בראדום
הענדל ראזענבערג.

נאכ'ן „ברידער-קריג".

נאך די וואהלען.

ווער האט געווינען און ווער האט פערשפיעלט? קיינער נישט האט געווי-נען, זיכער האבען אלע פערשפיעלט.

יא, אזוי איז עס ליידער. פין ברי-דער קריג אין דער יודישער גאס האט קיינער נישט אויסגעשפיעלט קיין נצי-חון. די פארטייען האבען אפשר רעכט נישט געווינען און נישט פערלוירען. אבער די צדדים פון ביידע געגנערישע לאגערען, וואס שטעלען מיט זיך פאר דעם קיבוץ, די יודישע געזעלשאפט — זי האט א רעכט ביסעל, אדער אפשר א סך פערלוירען. דער קיבוץ, דער כלל זוכט זיך נישט קיין פאנדאטען, דער כלל איז בעשיידען אין זיין פער-לאנג: ער וויל פערטיידיגונג, אויסבעסע-רונג. און ווי אזוי וועט די פערטיידיגונג יעצט אבקלונגען? אין א כאר פון העכער 400 שטימען, וואס פאר א בעדיי-טונג קען דען האבען א 5—6 יודי-שע?.

ווער איז שולדיג און ווער האט דערפירט צו יעם? קיינער איז נישט שולדיג און קיינער האט נישט דער-פיהרט דאצו, אדער אלע זענען שול-דיג און אלע האבען צוגעפיהרט צו אזא לאגע.

אבער פערפאלען. די זאך איז שוין אבגעטוהן און מען קען עס שוין נישט צוריקכאפען. אפשר וועט עס זיין א לעקציע אויף להבא. אבער ביז דאן בעדארף דער האס, די שנאה, וועלכע האט זיך אנגעזאמעלט במשך דעם וואהל-פעריאד צווישען אייגענע ברידער פערשווינדען אזוי, אז ס'זאל קיין שפור נישט בלייבען. קיינער איז דא איגאנ-צען נישט גערעכט און קיינער איז דא אינגאנצען נישט אומגערעכט און דערי-בער טאר דער ברידער-קריג אין אונזער יודיש וועלטעל מעהר נישט אנהאלטען.

איך ווייס נישט ווי ערגיץ אנדערש אבער דא ביי אונז אין ראדאם האבען די וואהלען גורם געווען צו געגענזייטי-גע פיינטשאפט צווישען די גרופירונגען פון ביידע ליסטעס: 17 און 18 — טעג-ליך, אז אין אנדערע שטעדט איז אויך דאס זעלבע, אבער מיר הייסען בעסער וואס ביי אונז טהוט זיך. אין ראדאם איז דאס מאהל די וואהל-טעמפערא-טור געשטיגען מעהר פון אלע מאהל אין זין פון אויסגערייצטקייט פון איי-נער געגען צווייטען. נעכטיגע גוטע פריינד זענען זיך היינט געווארען שיער נישט קיין שונאים און ווידער פער-קעהרט איך דאס זעלבע: נעכטיגע שונאים זענען היינט געווארען גוטע-פריינד און דאס מיט'ן צוועק ס'זאל זיין גרינגער צו קעמפפען מיט'ן געג-נער.

א פאקט, אז שוין איניגע יאהר זע-נען אין ראיאם געגאנגען די ציוניסטען, האנדווערקער, סוחרים האנד-ביי-האנד אין פערשידענע אקציעס אזוי שנאד-פישט, ווי אלגעמיין נאציאנאל געזעל-שאפטליכע און דא ראפטום גאר צוליב דעם וואהל-פאד איז אריינגעטרעטען א דיסהארמאניע און א דערווייטערונג, ווייל יעדער מיינט, אז ער האט זיך ענטוישט.

אבער מיר גלויבען, אז דאס איז נישט מעהר ווי א פראוויזארישע ער-שיינונג און, אז שפעטער ווען יעדער וועט זיך אויסניכטערען פון וואהל-פטי-כאז, וועלען זיך די געגענזייטיגע גיגס-טיגע בעציהונגען פון פריהער ווידער סטאביליזירען און איינרעגולירען. יעצט געפונען זיך די לאגערען פון ביידע צודים אויף א נאהנטען דיסטאנץ צום וואהל-פראנט און יעדער איז נאך שיכור פון קאמפף. שפעטער אביסעל ווען יע-דער וועט אהיים קומען צו זיין גייכ-טיגען „איך" וועט ער זיך דערזעהן ווי יענער זעלנער, וואס האט געשאסען גאנצע חדשים און קיינמאהל נישט גע-זעהן דעם זעלנער פון שונא... און ער פרעגט זיך אליין: וואס האב איך צו יענעם? יענער איז א זעלנער און איך בין א זעלנער, אדער ביידע וואס האבען מיר צווישען זיך?...

יעצט נאך א זאך. אויב מיר האלטען אז ס'איז געשעהן אנ'עולה דורך דעם וואס דער אחרות ביי די סיים-וואהלען איז געבראכען געווארען, איז דאך דער ניג וואס אויף דעם געביעט זענען מיר געשלאגען. היינט צו-וואס נאך דערלאזען, אז פון דער שפאלטונג זאל זיך שאפען נייע שפאלטונגען, וואס וועלען דערגעהן אזש ביז ריין-לאקאלע ענינים. איז דאך געווג. ווען מ'זעהט דעם טעהלער פון ערשטען. עס גילט דאך ביי אונז דער רעהאביליטאציע-כלל פון „כיוון שלקה הוי כאחיך", בפרט דא ווען ביידע זענען נישט אורים קיין גרויסע גבירים...

אין דעריבער — מה דהוה הוה, בע-דארף מען זאגען, וואס געווען איז געווען.

גענוג! נאכ'ן ברידער קריג.

ב. צוויג.

בעקאנטמאכונג.

דערמיט ווערט בעקאנט געמאכט אלע סוחרים פון ראדאם און פראווינץ, אז צום יעצטיגען סעזאהן האב איך צוגעגרייט א גרויסען אויסוואהל

שאמאט-איירוועגס

(פערצינקטע)

צו זעהר ביליגע פרייזען — 20 זל. א שטיק

וועלכע זענען שעהן און עסטעטיש אויסגעפערטיגט. זיי זענען שפארזאם און פראקטיש דערמיט, וואס ביי א קליינע דאזע ברען-מאטעריאל גיבען זיי װארימקייט אויף אלענגערע צייט.

צו בעקומען אין דער פאבריק פון **בנימין האכמאן** ראדאם לובלינער 9.

טאג-בוך

פון א ראדאמער זעלבסטמערדער.

ווען איך בין אהיים געקומען פון גאס, האב איך געטראפען אין דער וואהנונג א גאנצע איבערקערעניש. ווי איך האב שוין פריהער דערצעהלט, האב איך געוואוינט אין מאסקווא ביי א רייכער יודישער פא-מיליע. איך האב דארט פערנומען א לעצט צימער. אזוי-ארום איז אויס-געקומען, אז וועלענדיג אריינגעהן אין יענעם צימער, וואס איז געווען בעש-טימט פאר מיר האב איך געמוזט פרי-הער דורכגעהן די גאנצע וואהנונג. דאס מאהל איז אויך געווען דאס זע"בע. אבער ווי איך האב געשטעלט די ערשטע טריט אויף דער שוועל און האב נאך רעכט נישט בעוויזען צו זיין אין יענער זייט שוועל, האב איך גלייך דערפיהלט, אז דא, אין דער דאזיגער וואהנונג איז פאר געקומען עפיס נישט געוועהנליכעס.

נאך שטעהענדיג אין קארידאר האב איך דערהערט ווי אינוועניג אין עס-צימער איז א שטארק גערודער, א שטארק גערעדעריי, און עס חזר'ען זיך אפט איבער שארפע און קאטעגא-רישע אויסרופען מיט א הארבען טאהן פון א בעפעהל. אין ערשטען מאמענט, געקענט אבזוצען גאנצע שעה'ען ביי מיר אין צימער און נישט אויסרעדען א ווארט. אפילו מיין פיווי האב איך נישט געלאזט רעדען. עפעס האט זיך מיר נאר אויסגעדאכטען, אז אלץ וואס מענשען רעדען ארויס מיט זייערע לעפצען איז בלויז בעפעהלען, „רעזי-קאזען". און ס'איז גארנישט קיין ווינ-דער, גאנצע יאהרען האב איך געלעבט אונטער די בעפעהלען פון פערשידענע קאמאנדירען. זייט די מלחמה מיז'ן פראסקוואזער פאגראם האט דאס מענ-שליכע לעבען פערלוירען דאס ביסעל פרייהייט, דאס ביסעל אייגענע בע-וועגליכקייט און אלץ איז געגאנגען אונטער'ן ריטם פון געזעצען און פער-ארדנונגען. און וואו בעפעהל און פער-ארדנונגען האט עס זיך באלד אבגע-שלאגען אויף מיין הויט. איך האב דער ערשטער שטענדיג דערפיהלט מיט

ווען איך האב נאך צומאל נישט גע-קענט זיך אפילו אריענטירען, נאר משער זיין וואס אזעלכעס איז געשעהן, איז מיר קודם כל בעפאלען א שטאר-קע שרעק. איך האב נאך אליין נישט געוואוסט פאר וואס. איך בין געבליבען אינגאנצען ווי צעטומעלט. די לעצטע געשטחכנישען וואס האבען מיט מיר פאסירט האבען מיך אזוי ערשימערט און איינגעבראכען, אז א לייאדע-וואס איז דער קלענסטער שארעך גכח געווען צו ווארפען אויף מיר א פחד, איך האב געשרעקט נאר צו שטילקייט. אלץ זאל זיין שטיל. איך האב געהערט שטיל, געגאנגען שטיל, געטוהן שטיל, אפילו פאר מיין אייגענעם קול, קוים איז עס הויך ארויסגערעדט געווארען, האב איך מורא בעקומען. איך האב

לאזט נישט אונטערגעהן א נוצליכע אינסטיטוציע.

צום 10-יעהריגען יובילעאום פון „בית-יתומים".

מיט 10 יאָהר צוריק איז עס געווען... אין יאָהר 1920 אין א ענגען קרייז פון כלל-טהוער איז ענטשטאַנען, ריכטיגער געוואָרט, געבוירען געוואָרען דער געדאַנק צו גרינדען א היים פאר יתומים, וועלכע האָבען זיך געפונען אין א ברייטענדער צאָהל אין ראדאָם.

מיר זאָגען „געפונען", ווייל באמת זענען עס געווען מלחמה-יתומים; וועמען ס'איז א טאטע אומגעקומען אין דער מלחמה, וועמען ס'איז במשך דער קריזיס-צייט די מאמע אויך אוועקגעשטאָרבען און איבערגעבליבען אויף גאַס בערגס. אויף די דאָזיגע יתומים על פי רוב פון דער פראָווינץ ארום ראדאָם, האָבען זיך גוטע מענשען מרחם געווען און אָבגעפיהרט אין דער גרויסער שטאָדט קיין ראדאָם וואו זיי האָבען זיך ארומגעוואַלגערט. ווער אויף דער גאַס צו בעטלען, ווער ערגיץ אין א קלויזער-שטוב, ווער אויף א בוידעם, וואוהין גוטע מענשען האָבען זיי אריינגענומען אויס רחמנות.

ס'איז שווער זיך פאָרצושטעלען, אין וואָסער מצב מ'האָט די אומגליקליכע פון די אומגליקליכסטע אויסגעפונען: נאַקעט און באָרוויס, אויפגעמוטשעטע, אויסגעדאַרטע סקעלעטען, פון קאָפּ ביז די פוס בעשאָטען מיט אופּרייגע אויסשיטעכסטען, קרענקליכע גופים לעך, פון וועלכע ס'האָבען ארויסגעשטאַרט זוכענדע, לעכצענדע קינדער-אויגען...

אין אזא מאָמענט איז דער געדאַנק פון שאַפען א היים פאר די יתומים'לעך אויף וועלכע עס האָט גערוהט די אמתע קללה פון נע-ונד, זיין געווען א גרויסע הילפס-לייסטונג.

נישט איבערקלערענדיג וואָסערע מיטלען עס זענען נויטיג צו אזא מין אונטערנעהמונג, וואָס איז געווען א נייעס אין ראדאָם, האָבען די עטליכע „אומגעבעטענע פערזאָנען" מיט דער גאַנצער זעלבסטאָפּפערונג, מיט דער יודישער התלהבות, גענומען זיך צו דער גראַנדיעזער ארבייט און געלייגט דעם יסוד פאר'ן בית-יתומים. וועלכער איז היינט נישט נור א ציערונג פאר דער יודישער געזעלשאַפט אין ראדאָם, נור רוהמט איבער'ן גאַנצען לאַנד, אלס איינע פון די שענסטע מוסטערהאַפטע יתומים-אנשטאַלטען, נישט נור יודישע, נור אפילו אלגעמיינע.

עס איז בלויז גענוג צו ציטירען די ווערטער, וועלכע דער פערשטאָרבענער קעלצער וואָיעוואָדע מאַנטויפעל האָט אריינגעשריבען אין וויזיטאַציאָנס-בוך פון בית-יתומים.

„דעם מוסטערהאַפט געפיהרטען בית-יתומים אין ראדאָם האָב איך בעזוכט דעם 21 אָקטאָבער 1924. דער פערוואַלטונג, וועלכע האָט מיט דער גאַנצער זעלבסטאָפּפערונג זיך געווידמעט דער זאַך און פיהרט די דאָזיגע פּראַקטישע אינסטיטוציע — ווינש איך ערפאָלגרייכע ארבייט און צו ענטוויקלען די נוצליכע ערציהונגס אינסטיטוציע, וועלכע קאָן דינען אלס מוסטער פון געזעלשאַפטליכער ארבייט".

איגנאַצי מאַנטויפעל
קעלצער וואָיעוואָדע.

במשך דער 10-יעהריגער עקזיסטענץ איז דער בית-יתומים געווען נישט בלויז א היים, נור א געטרייע מאַמע פאר קנאַפּע 100 יתומים, וועלכע האָבען דאָרט בעקומען ערנעהרונג און ערציהונג אין אזא מאָס, אז פון זיי זאָלען, אנשטאַט דעמאָראַליזירטע טיפּען, וואָס קוואַליפיצירען זיך אין דער אינטערוועלט, ארויסקומען נוצליכע מיטגלידער פון דער געזעלשאַפט.

די עלטערע קינדער ווערט געלערנט פערשידענע נוצליכע האַנד-ארבייט, זיי געהען אין שולע, די עלטערע געפינען זיך אין די ספּעציעלע קורסעס אין וואַרשא און פּיאָטרקאָוו. וואו זיי לערנען זיך א מלאכה. עס ווערט זיי אויך געלערנט דורך א מלמד דאַוונען און יודישע למודים.

ווי אזוי זעהט אויס די ערציהונג פון די יתומים, וואָס שטאַמען דאָך פון די נידריגסטע אָרימסטע שכבות, זאָגען ווייטער עדות די ווייטערדיגע שורות פון וויזיטאַציאָנס-בוך:

„איך האָב בעזוכט היינט דעם בית-יתומים אין ראדאָם. מיט אמתער צופרידענהייט האָב איך בעקוקט די גאַנצע געביידע, אָרדנונג און ציכטיגקייט. די דאָזיגע צייט שטריכען, וואָס בעווייזען דעם גייסט וואָס הערשט אומעטום, האָב איך אָנגעטראָפען אזוי בנוגע די אינערליכע בעדינגונגען, ווי אויך אין דער ערציהונג גופא, וועלכעס ס'איז זעהר זאָרגפעלטיג און נוצליך צוליב'ן צו גרייטען די יתומים צום קינפטיגען קאַמף פאר עקזיסטענץ".

י"ז אב תרצ"א.

ד"ר יוסף מיזעס
אָבער-ראבינער פון דעם פּוילישען מיליטער.

וואו שעפט דער בית-יתומים געלדמיטלען צו ערהאַלטען זיך?

אויף דער פראַגע איז שווער צו געבען א קלאָרען ענטפער: ביז די לעצטע יאָהרען האָט די דאָזיגע אינסטיטוציע סטאַבילע הכנסות נישט געהאַט. אויסער אויסער די שטיצע פון „דזשאָינט". לעצטענס האָט זיך די „דזשאָינט"-שטיצע אָבגעשטעלט אינגאַנצען און דער בית-יתומים איז אויסגעשטעלט בלויז אויף

וואָס דאָס אַלץ שמעקט.

קומענדיג ענדליך. נאָך אזוי פיעל נע-ונד זיין און נאָך אזוי פיעל שווערע נסיונות קיין מאָסקווא, האָב איך געמיינט, אז איך וועל דאָ פאָרט עטוואָס רוהיגער אָבאָטהעמען. קיין געשעפטען זענען טאַקע נישטאָ. דאָס געלד האָט זיך שוין אויך אויסגעלאָזט. בזאָרגען זיך איז שוין מיר שווערליך, אָבער דאָך א ביסעלע רוהיגקייט, כאָטש מיט'ן לעבען וועט מען אָנשר זיכערער זיין. אָבער דאָס אַלץ איז ווייטער געווען פוסטע חלומות. דאָס לעבען אין מאָסקוואַ איז זיין נישט געווען דאָס זעלבע, וואָס פאר דער קריעג און אפילו נישט ווי בשעת דעם קריעג. די באָלשעוויסטישע איבערקעהרעניש האָט דאָס גאַנצע אַלגעמיינע לעבען אָבגעווישט נישט צו דערקענען. דאָ אין מאָסקוואַ האָב איך ערשט רעכט דערפיהלט מיין עלענדקייט. אין מיין עלטערע טאָכטער ליזא האָט זיך פערליבט א קאָמיסאַר. וועלכער איז פריהער געווען א פעטלוראַוועץ און בשעת די פעטלורישע רציחות אויף יודען, זי געשענדעט. זי איז מיט איהם אוועק וואָהנען און זייענדיג דאָ אין מאָסקוואַ גופא האָט זי זיך געשעמט מיט'ן טאַטען, דעם מכלומרשטען בורזשוי. דאָס איז נאָך נישט געווען אַלץ. די יונגסטע טאָכטער מיינע סאָליע איז דערנאָך א דאַנק איהר שוואָגער, דעם קאָמיסאַר, אוועק אין „טשעקא" דינען אלס אַגענטקע.

אין מיין איינזאַמקייט און נויט האָב איך קיין אַנדערען אויסוועג נישט געפונען נאָר זעלבסטמאָרד. דאָס איז געווען מיין בעשלוס און בלאָנדזשענדיג איינמאָהל אויף די מאָסקווער גאַסען, האָב איך געהאַט בעשטימט אויסצופיהרען דעם דאָזיגען בעשלוס ביי מיר אין וואָהנונג. די כסדר'דיגע פחד און אימה פאר דעם שפעטער פון איין זייט און די נויט און דאָס נמאס'דיגע לעבען פון דער צווייטער זייט האָבען מיך אריינגענומען אין אזא קלעם, אז איך האָב מיך געפיהלט יעדער מינוט א איבריגער אויף דער וועלט. אָבער ווייזט אויס, אז אפילו צו אזא גרויזאַמען שריט ווי זעלבסטמאָרד ברויך מען אויך האָבען מזל. דאָס מזל בעשטעהט דערין, וואָס אפילו אזא פערצווייפעלטער שריט האָט איך זיין געהעריגע צייט און אויב ס'איז בעשערט דעם מענש ווייטערדיגע צרות און יסורים און ער בעפרייט זיך פון זיי מיט דער הילף פון אַנ'אַטענטאַט אויפ'ן אייגענעם לעבען — איז דאָס אויך דאָך גליק. אָבער ווייזט אויס, אז אפילו אזא גליק האָט מיך מיין גורל אויך נישט געלאָזט בעקומען.

אז איך בין אהיים געקומען האָט מיר דאָס לעבען אונטערגערוקט א פרישען „סורפריז". ביי מיינע בעלי-בתים, וואו איך האָב געוואָהנט האָבען די באָלשעוויקעס געמאַכט א רעוויזיע, מ'האָט איבערגעקעהרט די שטובען אז ווען איך בין נאָך געשטאַנען אין פאָדער-צימער און זיך געטראַכט: יאַ אריינגעהן, נישט אריינגעהן. און געוואָלט נאָך א רגע קלערען פערלאָזען די וואָהנונג. זייענדיג זיכער, אז געוויס איז שוין עפּעס „נייעס" פאָרגעקומען. א קשיא אויף א מעשה מסתמא מיינט מען עס מיך. אפשר איז מען געקומען מיך ארעסטירען און ווייטער וואו-ערגיץ פערשיקען — אָבער איידער וואָס-ווען האָט זיך די טהיר פון דער צווייטער שטוב א פראַל-אויף געטוהן און עס זענען צו מיר אריין צוויי רויטע-ארמייצעס מיט ביקסען און מיך געהייסען ווייטער געהן אין עס-צימער אונטער'ן בעפעהל נישט צוריהרען זיך פון אָרט.

איך בין געשטאַנען א פערצאַפּעלטער, און זיך צוגעקוקט צו דער רעוויזיע. מ'האָט אונטערגעהויבען די פּאָדלאָגע. געקלאַפּט אין די ווענד און

אַרטיגע הכנסות.

די פערוואַלטונג, בראש פון וועלכער עס שטעהט די גאַנצע 10 יאָהר די פר. ד״ר קסאָווערא מוליער, ווענדעט אָן אומערמידליכע אַרבייט צו בעקומען סטאַבילע סובסידיעס, אַזוי איז געלונגען צו בעקומען יעהרליכע סובסידיעס פון מאַגיסטראַט און דער יודישער גמינע, וועלכע באַצאָהלען לייראַר נישט אויס די סובסידיעס צוליב׳ן הערשענדען קריזיס אין די אינסטיטוציעס.

עס איז באמת צו בעדוירען, וואָס די ברייטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג אין ראדאָם ווייזען אַרויס אַזוי וועניג פערשטענדניש און אינטערעס פאַר דער דאָזיגער נוצליכע אינסטיטוציע.

אין א קריטישער צייט, ווען דער בית־יתומים איז אין געפאַהר אָפּצושטעלען זיין טעטיגקייט, ווענדעט זיך די פערוואַלטונג צו דער יודישער געזעלשאַפט:

פון אייך איז עס אָפּהענגיג, אויב דער „בית־יתומים״ זאָל נאָך 10 יאָהר עקזיסטירען. זיך איצט פערטאַכטען פערשרייבט אייך אַלס מטגלידער און צאָהלט יעדער וויפיעל איהר קענט למובת דעם יתום.

געוו. דעפּוטאַט באַטשמאַגאַ פער׳משפט געוואָרען אויף דריי יאָהר שווערע תפיסה.

אין ראדאָמער קרייז געריכט איז היינטיגען מאָנטאָג בעטראַכט געוואָרען אַ סענסאַציאָנעלער פּראָצעס. אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק איז געזעסען דער געוו. דעפּוטאַט באַטשמאַגאַ, וועמענס חטא עס בעשטעהט נישט מעהר און נישט ווינציגער, נאָר אין אויספיהרען מיסברויכען מיט געזעלשאַפטליכע געלדער.

באַטשמאַגאַ איז אַ הוץ דעפּוטאַט אויך געווען װאָיט אין זאַקשעוו (נישט ווייט פון ראדאָם). ער האָט אַזוי געראַטען געווירטשאַפט מיט זיין גמינע, אַז ס׳האָט אַזש בעפעהלט 11 טויזענד זל. אין קאַסע. כדי צוריקצושטעלען די פעהלענדע סומע אין גמינע־קאַסע האָט באַטשמאַגאַ זיך געווענדעט צום ראדאָמער סטאַראָסטא ה׳ מאַטשקאַווסקי נאָך אַנ׳הלואה. אויף דער פראַגע פון ה׳ סטאַראָסטא, װאָס ער האָט געטוהן מיט אַזאַ סומע, האָט ער געענטפערט, אַז די 11 טויזענד זל. זענען צעגאַנגען.

דער סטאַראָסטא האָט דעריבער פּעראָרדענט אַ באַלדיגע רעוויזיע. אָבער ס׳איז כאַראַקטעריסטיש, אַז די רעוויזיע האָט אַ געוויסע צייט נישט געקענט צושטאַנד קומען צוליב דעם, וואָס באַטשמאַגאַ האָט געהאַלטען די שליסלען פון גמינע־קאַסע און כסדר אויסגעפיטען ווין אַמט־טעהטיגקייט אין גמינע.

די מיסברויכען האָבען זיך אָבער נישט געלאָזט פערשווייגען און באַטשמאַגאַ איז סוף כל סוף געשטעלט געוואָרען פאַר׳ן געריכטס טיש. אויף זיין פּראָצעס, וועלכער איז טשוט געווען אַ סענסאַציע פאַר דעם פולען געריכט׳ס־זאַל מיט נייגעריגע — זיינען אַרויס־געטרעטען 16 עדות. מצד די בעשולדיגונג׳ס־עדות איז אַרויסגעטרעטען דער סטאַראָסטא. וועלכער שטעלט פעסט, אַז דאַדורך, וואָס דער גמינע־בודזשעט פון זאַקשעוו בעטרעפט אַנ׳ערך 30 טויזענד זל. האָבען די פעהלענדע 11 טויזענד זל. בעדייטענד געשאַדעט די גמינע־ווירטשאַפט.

אויף דער פראַגע פון פּראָקוראָר, צי דער עדות חייזט וואָס דער בעשולדיגטער האָט געטוהן מיט דעם דעפראודירטען געלד, ענטפערט דער סטאַראָסטא, אַז באַטשמאַגאַ האָט בעלעבט צו ברייט און מעהר ווי די מעגליכקייטען האָבען איהם ערלויבט. דאָס עדות־זאָגען מצד די פערטיידיגונג איז אויך נישט אויסגעפאַלען גינסטיג פאַר באַטשמאַגאַ.

איינער פון די עדות האָט איבערגעגעבען, אַז ער האָט איינמאָהל געפרעגט באַטשמאַגאַ, וואו ער וועט נעמען געלד צו דעקען דעם היזק און יענער האָט איהם געענטפערט, אַז ער בעזיצט אין ווארשא אַ געוויסע קוועלע. ער האָט געמיינט דערמיט, אַז דער אונפּאַרטייאישער בלאָק וועט דעקען זיינע מיסברויכען. אַזוי גדול׳דיג האָט ער זיך געפיהלט מיט׳ן מיטול דעפּוטאַט.

באַטשמאַגאַ האָט אָבער אַ טעות געהאַט אין חשבון. דער יחוס פון זיין החקרבות מיט׳ן סיים האָט געהאַט אַ קנאַפּע פעולה.

ס׳איז געגען איהם דורכ׳ן אַדוואָקאַט ב. וואַשילעווסקי אַלס ציוויל־תובע פון דער זאַקשאָווער גמינע אַריינגעטראָגען געוואָרען צו׳אַנקלאַגע און פאַר זיינע „שעהנע״ מעשים האָט איהם דאָס ראדאָמער קרייז געריכט געגעבען „אַנ־אויסצייכנונג״ אין דער פאָרם פון אַ מתנה אויף גאַנצע דריי יאָהר שווערע תפיסה.

באַטשמאַגאַ׳ן האָט פערטיידיגט דער אָסטראָווצער אַדוואָקאַט ה׳ סטופּניצקי.

צי ווייסט איהר, אַז...

30 פּראָצ. ביליגער ווי איבעראַל

פערטיגט אויס מיט די לעצטע מאָדערנע שריפטען די שוין אין

ראדאָם בעוויסטע

דרוקעריי

ד. שיינבוים, רינעק 10

— אלעראַרט —

• דרוק־אַרבייט •

וואו עס האָט אָפּגעקלונגען הויל און פערדעכטיג האָט מען די ערטער געשפּאָלטען און פּשוט אַרויסגעריסען די ציגעל אין געזוכט און גענישטערט צווישען די אויסגעבויטע לעכער מיט לאָמפּען און עלעקטרישע באַטעריקעס. אַז מען האָט גאָרנישט געפונען אין עס־צימער איז מען אַהעק אַריבער אין אַ דריטער צימער און ווידער דאָס זעלבע. די שטובען זענען פּשוט פערוואַנדעלט געוואָרען אין חורבות.

אַבער ווער האָט געקוקט דערויף. אָבגעטוהן איין שמוציגע אַרבייט און מען האָט זיך גענומען צום צווייטען ביז׳עם שלאָף־סאַלאָן. אַז מ׳האָט אויך דאָרט גאָרנישט געפונען, איז מען ענדליך אַריין אין דעם לעצטען צימערל, דאָ וואו איך האָב געוואָהנט

און מ׳האָט איבערגעקערט מיין שטוב מיט׳ן קאָפּ אַראָפּ און מיט די פיס קאָפּוייער. אין פלוג האָב איך גאָרנישט פערשטאַנען, וואָס זיי זוכען, די באָלשעוויקעס. ס׳איז מיר אַריין אַ געדאַנק: געוויס אַ מסירה. נישט אַנדערש נאָר מ׳האָט זיי אונטערגעטראָגען אַ בלבול, אַז ס׳ליגט דאָ געהעהר, באַמבעס פון די קאָנטער־רעוואָלוציאָנערען — זוכען זיי אַזוי. אָבער מ׳האָט גאָרנישט לאַנג גענומען און פון די געשפּאָלטענע ווענד אין מיין צימער האָט זיך אָנגעהויבען אַרויסשיטען געלד און זילבער און אַלערליי וואַליוטעס און ציערונג, אַז ס׳האָט מיר פערבליצט די אויגען. איך בין געבליבען איבעראַשט: פון וואַן, פון וואו האָט זיך גענומען אין מיינע ווענד אַזאַ פערמעגען? ווער האָט עס דאָ אַריינגעלעגט אַזאַ אוצר? איך שטעה און שטוין. איך גלויב נישט מיינע אייגענע אויגען און פרעג זיך אַליין: צי איז דאָס אויף דער וואָהר, אָדער איך זעה דאָס אַלץ אין חלום?

די באָלשעוויקעס שאַרען דאָס אַלץ צונויף אין איין קופּע און לאַכען מיר אין די אויגען אַריין מיט אַ שטעכעדיגען שמייכעל: וואָס בורזשוי, אַ איידעם אַ קאָמיסאַר, אַ טאָכטער אַ׳נאַ גענעקע אין „טשעקאַ״ און אַליין אַ מאַגנאַט פון אַזאַ פערמעגענס. — דעריבער האָט זיך אָנגערופען דער עלטסטער פון זיי און צו מיר אַ זאָג געטוהן:

— זאָג נאָר דו בורזשוי, פאַר דיר דאָס האָבען זיך דיינע צוויי טעכטער אַזוי געסטאַרעט, מ׳זאָל דיר געבען בעשעפטיגונג וויל דו שטאַרבסט פון הונגער? ווער וועבען האָט אָבגענאַרט צי דו דיינע טעכטער, צי דיינע טעכטער האָבען אונז געוואָלט אָבנאַרען?

אנשטאָט אַ ענטפער הויב איך מיט די פּלייצעס, גלייך ווי איינער זאָגט: כ׳הייב פון גאָרנישט אָן צו וויסען. יענע אָבער לאַכען פון מיר און קלויבען זיך דאָס גאַנצע געלד מיט זילבער צו פערנעמען. מיין בעל־בית׳טע ביי וועמען איך האָב געוואָהנט, אַ רייכע אַריסטאָקראַטישע פרוי, מיוחסדיג, אפנים, אַז דאָס מיינט מען מיך און, אַז די רעוויזיע איז אויסגעפיהרט געוואָרען צוליעב קאָנטראָל־צוועקען, בכדי זיך צו איבערצייגען, צי אין בין פאַקטיש נישט פערמעגליך כדי מיר צו געבען אַרבייט — איז אַרויס מיט איהר ענטדעקונג, אַז דאָס אַלץ איז נישט מיינס, נאָר איהר מאַיאָנטעק. און אַז זי האָט דאָ אַריינגעלייגט אין די ווענד דאָס גאַנצע געלד און זילבער צוליב דער מורא פאַר באַנדיטען אָנפאַלען בשעת די פערשידענע מהומות אין רוסלאַנד.

מיין בעל־בית׳טע האָט פערביסען מיט די ליפּען און אויף יודיש לשון גערעדט צו מיר מיט פערקריצטע ציינער:

— אָט דאָס איז די אַרבייט פון אייערע טעכטערלעך, די קאָמוניסטען, זיי דאָס האָבען מיך געמסרט. אָט דאָס אַלץ האָב איך צו פערדאַנקען מיין גאַסטפריינדליכקייט וואָס איך האָב אייך אַרויסגעוויזען. —

איהרע ווערטער האָבען מיר אַ בריה געטוהן און איך האָב מעהר נישט געקענט בלייבען שטילשווייגען. איך האָב זיך געבעטען ביי די באָלשעוויקעס זיי זאָלען דאָס נישט צונעמען, ווייל דאָס איז נישט מיינס

גראנדיעזער קאנצערט פון אונזער ראדאמער בן-עיר שמעון באקמאן.

איבערמאָרגען זונטאג אין אָוועגד מעט דער בעגאבטער און טאלאנטפו-לער וויאָלין-קינסטלער שמעון באקמאן אויפטרעטען אויף א קאָנצערט אין טעאטער „ראָזמאַיטאָשטשי".

שמעון באקמאן איז נאָך יונג, אָבער זיין ריהמפולער נאָמען קלינגט אויף וויט און ברייט. זיינע קאָנצערטען ווע-רען איבעראל אויפגענומען מיט ענ-טוזיאזם און אפילו גרויסע מוזיק-מבינים בלייבען ענטציקט פונ'ם יונ-גען ווענדער.

זיינע לעצטענס געגעבענע קאָנצער-טען אין דער ווארשאָווער פילהאַרמאָ-ניע און פאר'ן ראדיא האָבען ציגע-צייגען די אויפמערקזאמקייט פון צענד-ליגער כויזענטער צוהערער.

דער היינטיגער קאָנצערט איז אין ראדאם די סענסאציע פון טאָג און ווי מען הערט גרייטען זיך אלע צום גרויסען מוזיקאלישען יום-טוב פון אונזער ליבען בן עיר.

אויף די וואג איז כמעט יעדען קינד צוגעקומען פון 1 ביז 5 קילא.

* * *

„קווארץ לאָמפּ".

קירצליך הויבט אָן צו פונקציאָני-רען, ביים היגען שול-אַמבולאַטאָריום פון „טאָז", אַ קווארץ-לאָמפּ.

* * *

פּאַוואָוס - קראנקע (אומריינע קעפּ)

קירצליך פאהרט אָב קיין ווארשא אין דער צענטראלער רענטגען-סטאציע פון „טאָז" א גרויסע קראנקע אויף הויט-קראנקהייטן (אומריינע קעפּ).

Do sprzedania
palto karakułowe
okazyjnie
w dobrym stanie.
Wiadomość w Redakcji
„Radomer-Leben".

מכח 17 און 18

בעת די סענאט-וואהלען פאריגען זונטאג האָט די ליסטע 17 בעקומען 1943 שטימען און די ליסטע 18 האָט געהאט 1743 שטימען.

הרבנית חיה קעסטענבערג ז"ל

היינטיגען מאָנטאג האָט די ראדאָ-מער קהלה צו קבורה געבראכט איינע פון איהרע בעסטע בנות ישראל, מרת חיה קעסטענבערג נ"ע אשת הרב דפה ר' יחיאל קעסטענבערג, וועל-כע איז צוואר נאָך א לענגערע קראנק-הייט דאָך אינערוואַרטעט געשטאָרבען.

די נפטרת איז געוועזען א בת ישראל כשרה, א שטילע טויב און אויסגעצייכענט האָט זי זיך מיט אלע גוטע מדות וואָס קרוינען דעם קאָפּ פון אונזערע נשים צדקניות. רחמנות, מוסערליך-געפיהל צו יעדען ליידענ-דען, עניוות און פשטות, הכנסת אורחים און ליעבליך און העפליך בענעהמען זענען געוועזען איהרע איידעלע כא-ראקטער-צוגען. די נפטרת האָט אויך אייפריג געארבייט אויף דעם רעליגי-עז-געזעלשאפטליכען געביעט אלס איינע פון די הויפּט-גרינדער און לאַנג-יעהריגע אַקטיווע מיטגלידער פון דער פערוואלטונג „חנוך ילדים". ווי אויך פון דער חברה „טהרת בנות ישראל" און אנדערע.

איהר פויהצייטיגער טויט, נאָך קנאָפּע 40 לעבענס יאָהרען, האָט פאר-יתומ'ט נישט נאָר איהרען השובען מאַן און איהרע יונגע קינדער, נאָר אויך אונזער שטאָדט. פאר'ן בית המד-רש האָבען זי מיט הארצרייסענדע ווערטער מספיד געווען איהר מאַן, איהר 17-יעהריגער עלטסטער זוהן און א רייהע חשוב'ע מספידים.

זאָל גאָט טרייסטען די אין טיעפען טרויער פערבליבענע פאמיליע און זאָל איהר שעהן לעבען זיין א מוס-טער פאר די קינפטיגע דורות.

יהי זכרה ברוך.

פ. מ.

פון „טאָז"

זומער קאָלאָניעס אין גארבאטקא

די ראדאָמער אָבטיילינג פון „טאָז" האָט הייאָהר ארויסגעשיקט אויף די זומער-קאָלאָניעס אין גארבאטקע 83 קינדער, פון די תלמוד תורה, פאָלקס-שולען און אנדערע שול-אנשטאלטען.

די קינדער זענען צוריק געקומען פון גארבאטקא פריש און מונטער.

די שטאָדט-גאזאווניע
— פערקויפט —
הורט און דעטייל
פרעפּרירטע סמאָלע — קארבאָלינעאום
און קאָקס
צו בעדייטענד ביליגע פרייזען
— פיהרט אויס —
גאז-אינסטאלאציעס
וואננע אייוועלעך
קיכלעך צו קאָכען
אייוועלעך צו וואַרימען
— בעשטעלונגען נעמט-אָן —
GAZOWNIA MIEJSKA
MŁODZIANÓW, Tel. 134 skrz. p. 28

אָבער דאָס האָט נישט געהאָלפען און זיי האָבען געענטפערט: „ווסיאָ ראוו-נא". דאַן ווייס איך שוין גאָרנישט וואָס מיט מיר האָט זיך געטוהן און איך האָב אָנגעהויבען זידלען און שעלטען די באָלשעוויקעס מיט זייער אָרדנונג. איך האָב געשאָלטען מיינע מיינע אייגענע טעכטער, וואָס האָבען גע'מסר'ט מיין בעל-הבית'טע (איך בין געווען זיכער, אז ס'איז אזוי ווי זי זאָגט.) און זיך איס.עיריקט, או אזא זאך הייסט איינפאכער רויב און באנ-דיטיזם.

איך האָב מעהר נישט געברויכט. מ'האָט מיר גלייך אויפ'ן אָרט געשלאָ-סען די הענד אין קייטען און אונטער א שטרענגע וואך אָבגעפיהרט אין „טשעקא".

און דאָ הויבט זיך אָן א ניי קאפּיטעל פון מיינע איבערלעבענישען.

(פאָרטזעצונג קומט.)

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס
דעם חשוב'ען רב יחיאל קעסטענבערג
צוליב'ן פריהצייטיגען טויט
פון זיין פרוי **חיה נ. ע.**
די פערוואלטונג פון „חנוך ילדים"
אין ראדאם.

בלב קרוע ומורתח הנני מביע את רגשי השתתפותי בצער העמוק
של הרב ר' יחיאל קעסטענבערג אב"ד ובניו
למות עליהם אשתו ואמם היקרה והצנועה הרבנית
חיה קעסטענבערג נ. ע.
ד' יחזק כחם ולא יוסיפו לדאבה עוד.
חיים אהרן ווייגאכט.

דעם איניגסטען מיטגעפיהל דריק איך אויס
דעם חשוב'ען רב יחיאל קעסטענבערג
צוליב'ן טוידט פון זיין פרוי הרבנית
חיה נ. ע.
המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
לייבעל פרידמאן
פרעזעס פון דער יודישער קהלה-ספרות. אין ראדאם

טיעף געריהרט נעמען מיר אנטייל אין גרויסען צער פון דעם פיעל געשעצטען רב יחיאל קעסטענבערג
צוליב'ן טוידט פון זיין יונג-פארשטארבענע פרוי, די איידעלע צדקניות'דיגע רבנית
חיה נ. ע.
המקום ינחם אותם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
לייביש קופערמאן עם פרוי

מיר בעטייליגען זיך אן גרויסען צער פון געשעצטען
רב יחיאל קעסטענבערג
צוליב'ן טוידט פון זיין יונג-פערשטארבענער פרוי די רבנית
חיה נ. ע.
זאל ער זיין געטרייסט און נישט מעהר וויסען פון קיין צער.
ישראל פעלדמאן עם פרוי

די טיפסטע מיטלייד געפיהלען דריק איך אויס דעם חשוב'ען רב
הרב יחיאל הלוי קעסטענבערג
צוליב דעם טוידט פון זיין געשעצטער
פרוי תנצב"ה
בעבורתו על כסא הרבנות ימצא נחמה.
יעקב קאסאי
דיר. פון האנדווערקער באנק.

מיין טיפסטען בעדויערונג און מיטגעפיהל דריק איך אויס
דעם חשוב'ען רב יחיאל קעסטענבערג
צוליב'ן שמערצליכען פערלוסט דורכן טוידט פון זיין יונג-פערשטארבענער
פרוי הרבנית **חיה נ. ע.**
בנימין האכמאן
ח.-פרעזעס פון דער קהלה-פערוואלטונג אין ראדאם

ברכת תנחומים
משתתפים אנחנו בצערו העמוק של הרה"ג כש"ת
יחיאל הלוי קעסטענבערג שליט"א אב"ד דקהלתנו,
במתה עליו אשתו הרבנית מרת **חי' ע"ה**
המנחם ציון ובונה ירושלים ינחם אותו ואת בניו שיחיו בתשאצוי"ר ולא יוסיפו לדאבה עוד.
שמחה בונם שו"ב, יעקב קאפיל שו"ב, חיים שמרי' שו"ב,
יצחק מענדיל שו"ב, יצחק זאב שו"ב, שמעון שו"ב, חיים שו"ב.

דעם אויפריכטיגסטען מיטגעפיהל דריק איך אויס מיין גרויסען פריינד
דעם חשוב'ן ראדאמער רב יחיאל קעסטענבערג שליט"א
צוליעב דעם גרויסען פערלוסט, וואס האט איהם געטראפען מיטן טויט
פון זיין יונג פערשטארבענע פרוי **חיה נ"ע**
אין דער וויטערדיגער פריכטבארער געזעלשאפטליכער ארבייט לטובת אונזער שטאדט זאל ער א טרייסט געפונען.
אלימלך מיללער.

איך דריק אויס מיין טיעפסטען מיטגעפיהל
דעם חשוב'ען רב יחיאל קעסטענבערג
צוליב דעם שווערען פערלוסט אין זיין יונג-פערשטארבענע פרוי
הרבנית **חיה נ. ע.**
מרדכי קאטליאר.

דעם טיפסטען מיטגעפיהל דריקען מיר אויס אונזער חבר
הערשעל לאנדא
צוליב'ן טוידט פון זיין מוטער **מירעל נ. ע.**
המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
ישראל פעלדמאן עם פרוי

בשם המתפללים בביהמ"ד הבינוני בר ום אנו מביעים את רגשי השתתפותנו בצערו העמוק של חברנו מר יהודה קויפמאן נ"י
בכות עליו בנו הבחיר **ראובן ז"ל** שנקטף בדמי ימיו.
מי שאמר לעולמו די יאמר די לצרותיו וינחמהו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.
הבאים: י. שטיינמאן, י. בורגשטיין, מ. בנקיר

דאנקזאגונג.

אלע אינזערע קרובים, גוטע פריינד, חברים, פרויען-קרייז פאר א"י ביי דער קק"ל קאמיסיע, פרעזידיום אין קאמיטעט פון קק"ל אין ראדאם, פערוואלטונג פון גימנאזיום „חובבי דעת" און דעם געערטען חבר פראפ. מ. מושקאבליטה, וועלכע האבען אנטייל גענומען אין אבגעבען דעם לעצטען כבוד אונזער טייערען נישט פערגעסענעם, יונג פערשטארבענעם
זוהן און ברודער **ראובן מאיר נ"ע**
ווי אויך די אלע, וועלכע האבען אונז אויסגעדריקט זייער מיטגעפיהל הן אין ווארט און שריפט, דאנקען מיר פון אונזערע טיעפע אנגעווייטאגטע הערצער די אין טיעף טרויערנדע געבליבענע פאמיליע
יהודה קויפמאן און קינדער.

Ogłoszenie.

Podaje się do wiadomości mieszkańców m. adomia, że Biura „Zarządu Wodociągów i Kanalizacji m. Radomia" zostały przeniesione z ulicy Basenowej Nr. 16 do domu miejskiego na ul. 1-go Maja róg Kozienieckiej. (vis a vis Stacji Pomp) —

Dyrekcja Wodociągów Miejskich.

Kino-Teatr „NOWE-CZARY"

פון מאָנטאַג דעם 24 ד. מ. געהט דאָס העכליכע בילד **Walka o różę Marji**

אין הויפט-ראָל: **Iwan Petrowicz** מיט אַ נאַי פּראָגראַם

ראַדאָמער סוחרים.

אין סוחרים פעראיין קומט פאָר אי-בערמאָרגען זונטאָג. דעם 30-טען ה. ח. אַ אויסערגעוועהנליך אַלגעמיינע פער-זאַמלונג. אויפ'ן טאָג-אָרדנונג שטעהט: צום בעטראַכטען זעהר וויכטיגע ענינים.

אַלע ראַדאָמער סוחרים בריכען אין אייגענעם אינטערעס פּאַסטנוויי קומען אויף דער פערזאַמלונג.

קעלצער אבטיילונג.

די סענאַט - וואַהלען אין קעלץ.

אויב דער פאַרוואַהל-סעזאָן צום סיים אויף דער יודישער גאַס איז אין קעלץ געווען אַ גאַר שטילער, איז דאַגעגען געווען זעהר שטורמיש די אַגיטאַציע צו די סענאַט-וואַהלען. זעלבסטפערשטענדליך, אַז דאָס איז געווען צוליב דעם, ווייל די קעלצער וואָיעוואודזטווע גיעט שטענדיג אַ יודישען סענאַט-מאַנדאַט, דער קאַמף איז אין די לעצטע 2 טעג פאַר די וואַהלען געווען אַזאַ ברענענדער, אַז ער האָט יעדען אַרויסגעשטופּט פון שטוב אויף דער גאַס. די פערביסענקייט איז דערגאַנגען אָפטמאָהל ביז האַנד-אַרגומענטען און זידלערייען. בעזונדערס אויסגעצייכנעט מיט די לעצטע מיטלען האָבען זיך די אגודה-לייט. אָבער וועגען דעם — ווייטער.

די ליסטע 17 האָט געפיהרט אַ שטאַרקע שטוב-אַגיטאַציע. מיט דער גרעסטער איבערגעגעבענהייט האָט די ציוניסטישע יוגענד געאַרבייט אונאויפהערליך אין די לעצטע פאַרוואַהל-טעג. ניט האָבענדיג קיין מאַטעריעלע מיטלען צו פיהרען די אַגיטאַציע, האָט די יוגענד געהאַט אַ זעהר שווערע אַרבייט, וועלכע איז אָבער פאַרט גוט אויסגעפיהרט געוואָרען. דערביי האָט די יוגענד געהאַט אויסצושטעהן פיעל שווערע רדיפות פון די אגודה'ניקעס. כמעט אַלע ציוניסטישע יוגענד-אַגיטאַטאָרען זענען פאַר די וואַהלען. און אָבגראויפט אין וואַהל-טאָג געווען אַרעסטירט אַ דאַנק דאָס „אײַנטע-זאָגען" פון די אגודה.

זעהר „הייס" האָט זיך געשפּעלט דער שבת'דיגער טאָג. שוין פון 9 פריה אָן האָבען מאַסען אגודה'ניקעס בעלאַגערט די שטאָטישע שוהל. מען האָט צווישען זיי געזעהען נאָר די עלטערע, די „אויבערשטע גוואַרדיע". ווי נאָר עס זענען אָנגעקומען ציוניסטישע מתפּללים, האָבען די חברה זיך געלאָזט אויף זיי, אַרויסרופענדיג ספּעציעל געשלעגערייען. פון צווישען די אגודה'ניקעס האָט מען זאָגאַר געהערט אַזעלכע אויסרופען: „אין נאָמען פון דער תורה דאַרף זיך שלאָגען" א. א. די אויפרעגונג צוליעב די דאָזיגע „מעשים" איז געווען אין לשער. צום שבח פון די ציוניסטישע יוגענד מוז אָבער געזאָגט ווערען, אַז זי האָט בעוויזען מיט אַלע כחות אײַנצוהאַלטען אין זיך זייער אינערליכען כעס און נישט צו ענטפערען מיט געשלעגען.

אין אַלע שטיבלעך האָבען דערווייל די אגודיסטישע אַגיטאַטאָרען געהאַלטען אויפרייצענדע רעדעס, וועלכע וואָלטען ביכער געפּאַסט פאַר שונאי-ישראל. למשל האָט אַ געוויסער אגודה'ניק ראַ אַ אָוויטש געזידעלט מיט די נידריגסטע ווערטער אַלע נאַציאָנאַלע יודען און מיט פּאַטאָס אויסגערופען: „מלחמה לה' בעמלק"! אויך האָט עפּיס אַ היגער יונגערמאַנטשיקעל, וועלכער רופט זיך „ראַבין" שטאַרק גיגהעצט דעם עולם און גערופען אַפילו צו פיזישע אַרויסטרעטונג. נאָכן דאַוונען האָט מען ביי אַלע מתפּללים צוגענומען אַלס ערוב זייערע טליתים, אַז זיי וועלען צומאָרגענס געבען געלד אויף דער וואַהל-אַגיטאַציע.

שבת אין אָוונד האָט דער וואַהל-קאָמיטעט פון די ליסטע 17 בעקומען אַ ידיעה, אַז די אגודה צושיקט אין אַלע פּראָווינץ-שטעדט מעלדונגען, אַז די ליסטע 17 איז צוריקגעצויגען אין, אַז די ציוניסטען האָבען דעריבער בעשלאָסען צו שטימען פאַר 18. מען איז מיכף אַריין אין דער דרוקעריי פון אַ. פּקוא (לאַנגע גאַס) און דאָרט האָט מען ווירקליך אָנגעטראָפען דרוקען אין פיעל טויזענדער, מויזענדער עגזעמפּלאַרען אַזעלכע מעלדונגען. אויף דער מעלדונג איז נישט אָנגעוויזען געוואָרען ווער עס איז דער אַרויסגעבער און דער דרוקער. היות ווי דאָס איז געגען געזעץ האָט דער קאָמיטעט פון די ליסטע 17 בדעת אַרויסצוטרעטען געריכטליך געגען דרוקעריי-אייגענטימער.

זונטאָג, אין וואַהל-טאָג, האָט די אגודה מאָבילמיזירט אַלע מיהרע אָנהענגער מיט זייערע פאַמיליעס, ממש: אנשים נשים וטף. אויף דער ביידזשענער גאַס איז געשטאַנען אַ גאַנצען טאָג דער מאַנופאַקטור-סוחר ה. ג. מיט זיין פרוי, זיהן, טאָכטער און איידעם און פּשוט נישט דורכגעלאָזט קיין פערביינגעהער, ביז יענער האָט נישט מבטיח געווען צו שטימען פאַר 18. אויף אַ צווייט אָרט איז ווידער געשטאַנען אַ קאַסירער פון אַ חסידישע באַנק און געדראָהט... גיעט אויפצוהאַלטען די וועקסלען, אויב מען וועט נישט שטימען פאַר 18. ביי פיעל וואַהל-ביוראָס האָט מען געקענט זעהען גאַנצע מנינים חסידישע יודען, וועלכע האָבען פערשריען יעדען „זיעבעצעהנטעל" מיט די ערגסטע אויסדריקען. בעזונדערס האָט די אגודה בז'ונגען דעם טאָג אַלע דראָשקעס, אויף וועלכע מען האָט געפיהרט די וועהלער צו די אורנע.

אין דער זעלבער צייט האָט דער קאָמיטעט פון די ליסטע 17 געאַרבייט ביי זעהר שווערע בעדינגונגען. אַ גרויסער טייל פון די יוגענד איז געווען פערהאַלטען. דאָך האָבען די עסקנים בעוויזען צו בעקומען אין קעלץ פאַר דער ליסטע 17 אַ גרויסע צאָהל שטימען. אין אַלגעמיין האָט די ליסטע 17 בעקומען אין קעלץ 2800 שטימען. די זעלבע צאָהל האָט אויך ביי די פאַריגע סענאַט-וואַהלען בעקומען דער נאַציאָנאַלער יודישער בלאָק 18. די אגודה'שע ליסטע האָט ביי איהר געוואַלדיגען טומל בעקומען קוים 2000 שטימען.

Z intencji zaręczyn siostry naszej oraz bratowej

Reni Zylberberżanki z p. **Mońkiem Mańczykiem**

życzymy Wam, aby gwiazdy szczęścia były przewodnikiem

Waszej dalszej ścieżki życia

Kielce—Warszawa. Zygmuntostwo Zylberberg.

Z intencji zaręczyn naszej siostry i brata

Reni Zylberberżanki z p. **Mońkiem Mańczukiem**

życzymy wiele szczęścia

Moszek i Cesia Menderowscy.

Dyrektorowi Banku Ludowego w Kielcach

p. Izaakowi Rajzmanowi

z intencji ślubu Córki Jago

p. **Melanji** z p. **Borysem Wołoszynem**

serdeczne życzenia składają

Chaimowie Lichtensztajn

מיט טיפסטען טרויער דריקען מיר אויס אונזער מיטגעפיהל

אונזער געעהרטען חבר און פערוואַלטונגס-מיטגליד

פון יודישען האַנדווערקער-פעראיין אין קעלץ **יצחק זײַענשקאָווסקי**

צוליבן טוידט פון זיין **פאַטער און מוטער** וועלכע זענען געשטאָרבען אין איין חודש

המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים.

די פערוואַלטונג פון יוד. **האַנדווערקער-פעראיין** אין קעלץ

טעאטער ראזמאיטאשטשי

איינגעאָרדענט דורך דער ביבליאָטעק פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע א. נ. יצחק גרינבוים.

זונטאג דעם 30 ליסטאָפּאַד 1930 8.30 אָוו.

קומט פאָר

א גרויסער קאָנצערט

פון בעוואוסטען

וויאָלין - ווירטואז

שמעון באַקמאַן

ביים פּאָרטעפּיאַן: פּעני מעססינג פּיאַניסטין פון דער וואַרשאַווער פילהאַרמאָניע.

אין פּראָגראַם:

שאָפּונגען פון בעטהאָווען, מאצארט, פוגנאני - קרייזלער, צוואַר - פראַנק - סאנאטע, גלאַזונאוו, בלאָך, פראַנקור - קרייזלער, סאַראַסאַטע א. אַנד.

בילעטען צו פּאָפּולערע פּרייזן פריהער צו בעקומען אין צוקערניע „פלוטאַ" זשעראָמסקי 29 און אין טאָג פון קאָנצערט פון 5 אָוו. אין קאַסע פון טעאַטער.

א הערצליכען מז"ט שיק איך איבער מיין ליבען מאַן אליעזר ווייצמאַן און מיין ליבען זוהן
אברהם שלמה ווייצמאַן
צו זיין פערלאָבונג מיט פרל.
פעסע פריינדעל פאַריז
חנה ווייצמאַן יעדלינסק.

פעסע פריינדעל פאַריז
ראַדאָם
אברהם שלמה ווייצמאַן
יפו (ארץ ישראל)
תנאים געשריבען
25 ליסטאָפּאַד 1930 אין ראַדאָם.

צו די תנאים פון אונזער ליבע טאָכטער
פעסע פריינדעל
מיט ה' אברהם שלמה ווייצמאַן (יפו)
ווינשען מיר א גליקליכע צוקונפט און מיר זאָלען האָבען פון אייך פיעל נחת.
חיים מרדכי פאַריז עט פרוי

אונזער ליבען ברודער און שוואָגער
אברהם שלמה ווייצמאַן
צו זיין פערלאָבונג מיט פרל.
פעסע פריינדעל פאַריז
זאָל אייער צוקונפט לויכטען ווי די שטראַהלען אויף די בערג פון יהודה.
אשר און זיינע פרוי גיטל זילבערמאַן. יעדלינסק.

צו דער פערלאָבונג פון מיין ברודער'ס טאָכטער
פ. פאַריז
מיט ה' אברהם שלמה ווייצמאַן
גראַטולירען מיר הערצליך און ווינשען זיי פיל גליק און צופרידענהייט.
קאָפּעל פאַריז עם פרוי און קינדער.

Z okazji zaręczyn ukochanego brata mego
Szlama z p. Franią Paryż
życzy wiele szczęścia młodej parze
i pociechy rodzicom
Cyna Wajcmanówna
Jedlińsk

Do Rejestru Handlowego, Sądu Okręgowego

w Radomiu

Dział Spółdzielni wciągnięto następujący wpis:

w dniu 25 października 1930 roku.

Nr 478. „Kasa Zaliczkowa, Spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością w Radomiu". Siedziba spółdzielni—Radom, ul. Długa 3. Członkowie odpowiadają za zobowiązania Spółdzielni zadeklerowanemi udziałami i oprócz tego dalszą kwotą, równającą się dziesięciokrotnej wysokości każdego zadeklarowanego udziału. Celem Spółdzielni jest podniesienie stanu gospodarczego i ekonomicznego swych członków przez dostarczanie im w drodze pożyczek, środków obrotowych ułatwianie gromadzenia oszczędności i pośredniczenie w obrotach pieniężnych. Przedmiotem przedsiębiorstwa jest: udzielanie kredytów w formie dyskonta weksli, pożyczek skryptowych oraz rachunków bieżących i pożyczek zabezpieczonych bądź hipotecznie, bądź przez poręczenie, bądź zastawem papierów wartościowych, wymienionych w punkcie E. niniejszego paragrafu, redyskonto weksli, c) przyjmowanie wkładów pieniężnych z prawem wydawania dowodów wkładowych imiennych, d) wydawanie czeków, przekazów, akrydytyw, oraz dokonywanie wpłat i wypłat w granicach Państwa, e) kupno i sprzedaż na rachunek własny oraz na rachunek osób trzecich papierów procentowych, państwowych i samorządowych, listów zastawnych, akcji central gospodarczych i przedsiębiorst organizowanych przez Spółdzielnie, ich związki lub centrale gospodarcze, oraz akcji Banku Polskiego, f) odbiór wpłat na rachunek osób trzecich, inkaso weksli i dokumentów, g) przyjmowanie subskrycji na pożyczki państwowe i komunalne, oraz na akcje przedsiębiorstw o których mowa w punkcie E niniejszego paragrafu, h) zastępstwo czynności na rzecz Banku Polskiego i banków państwowych, i) przyjmowanie do depozytu wartościowych i innych walorów oraz wynajmowanie kasetek zabezpieczonych, j) czynności wymienione w punktach d i f. Spółdzielnia do czasu przystąpienia do Związku Rewizyjnego, wykonywać może jedynie dla swych członków. Udział członkowski wynosi 25 zł. płatny jednorazowo przy przystąpieniu do Spółdzielni, albo w dwuch równych ratach miesięcznych. Do Zarządu zostali wybrani: Mordka-Jozef Pines, Judka Szternfinkiel i Zyskind Finkielsztajn i na zastępców Ksyl Cwajgenbaum, Lejzor Gottlieb i Jakób Mendel Margulis, zamieszkali w Radomiu A) Czas trwania Spółdzielni nieograniczony. B) pismo do ogłoszeń „Radomer Kielcer Leben" w Radomiu. C) Rok obrachunkowy-kalendarzowy. D) Członków Zarządu trzech i trzech zastępców. Wszelkie dokumenty i zobowiązania Spółdzielni, jak weksle, żyrra i pełnomocnictwa podpisują pod stemplem firmy dwaj członkowie Zarządu. E) Ograniczeń Zarządu pozaustawowych niema. F) Postanowień o zastępcach pełnomocnikach niema. G) Likwidacja zgodnie z ustawą o Spółdzielniach z dnia 29 października 1920 roku.

Rejestr Handlowy Sądu Okręgowego
w RADOMIU.

Kochanemu Koledze Markowi Müllerowi
z intencji zaręczyn Jego z panną Rózią Rajsówną
życzy wiele szczęścia
Bernard Senatòr.

„Wolnym niewolnikom —
Koledze M. Müllerowi i p. R. Rajsównie
z intencji Ich zaręczyn —
złotych kajdan"
życzy Rachela Wroncberżanka z rodziną.

מיין פריינד אלימלך מיללער פון ראַדאָם
צו זיינע תנאים מיט פר"ל רוזשא רייז לובלין
א הערצליכען מזל טוב
ווינשט
ל. ראָדאַל קעלץ.

נחום אבלים. משתתפים אנחנו בצערו של הרה"ג אב"ד וקי"ק קוזיף
כעת מו"ץ דפה כש"ת יחיאל זאב שליט"א
במיתת בנו
חמודו החסיד מו"ה
אברהם ז"ל
המקום ינחם אותו בתוך שאר אבלי ציון וירושלים ולא ידע עוד צער.
שמחה בונם שו"ב, יעקב קאָפּיל שו"ב, חיים שמריי שו"ב,
יצחק מענדיל שו"ב, יצחק זאב שו"ב, שמשון שו"ב, חיים שו"ב.

אנשטאט א עלעקטרישע לאָמפּ
א נאַפט ברענענדער לאָמפּער שטעלט א ווידער-שטאַנד דעם וויגט אָהן א קנויט פון דער וועלט-בעריהמטער מאַרקע „OPTIMUS" ס'קען בע-נוצט ווערען אין קאַמערן, שטאַלען, לודקעס, סקלאַ-דעס, סטאָדאָלעס, יריד-ביידלען. ביים בויען און גאַס-אַרבייט. גרויסע ליכט עפעקט 200 און 300 H.K. שפּאַרזאַם און ביליג. 1 ליטער נאַפט ברענט זיך לענגער ווי 15 שעה. עס איז דויערהאַפט און גרינג אין נוצען. די פּרייז פון 1 לאַמפּער איז 75 זל. הורט-סוחרים, ראַבאַט. אַבהענגיג פון די צאָהל, איף פּראָווינץ שיקען מיר ארויס אויף נאָכנאַמע באַלד נאָכ'ן דערהאַלטען דאָס בעשטעלונג און אַנגאַ-בע אויף דער קאָנטע P.K.O. № 1439
בעשטעלונגען בעט מען צו שיקען
D|H S. Birnholc Warszawa, Graniczna 6
ראיאָן פאַרשטעהער ווערען געזוכט.

Redaktor Ch. M. Nerc
Drukarnia Wyd. „Radomer-Kelcer Leben" Radom Sewerillowska 10.